

De burger als actieve onderzoeker

Burgerwetenschap

Burgers schuiven steeds meer op in de richting van professionals. Als er plannen in de omgeving zijn, luisteren ze niet alleen, ze denken actief mee met plannen en komen met alternatieven. En ze onderzoeken zelf dingen, soms in samenwerking met wetenschappers. Dit staat bekend als burgerwetenschap. Leidt dit ook tot 'betere' openbare ruimte?

Lea den Broeder: 'Burgers zijn in hun omgeving expert.'

Gezondheid is niet iets wat je zelf helemaal in de hand hebt. Het is mede afhankelijk van de omgeving waarin je leeft, zowel sociaal als fysiek.' Aan het woord is Lea den Broeder, lector aan

de Hogeschool van Amsterdam en onderzoeker bij het RIVM (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu). 'Je ziet dat een bepaalde leefomgeving je gedrag beïnvloedt, in een gezonde, maar vaak ook in een ongezonde richting. Als je kinderen veel buiten wil laten spelen, kan dat belemmerd worden doordat je langs een straat met veel gemotoriseerd verkeer woont. Of als je wil dat mensen in een bepaalde buurt meer gaan fietsen, kan dat ontmoedigd worden doordat er een sociaal onveilig fietspad is.'

LAAT BURGERS MEEDOEN

De leefomgeving is kortom op tal van manieren van invloed op (on) gezond gedrag. Maar hoe kom je erachter wat die invloeden zijn?

Laat burgers meedoen met onderzoeken, en dat is precies waar Den Broeder goed in thuis is. ‘We noemen het burgerwetenschap als niet-professionele mensen actief meedoen met onderzoek. Dat kan zijn door gegevens te verzamelen, een onderzoeksopzet te bedenken, gegevens te interpreteren, noem maar op. Als professional doe je er in veel gevallen goed aan om burgerwetenschap in te zetten als je iets wilt onderzoeken. Burgers zijn in hun omgeving expert, het is onmogelijk om als wetenschapper alle relevante details van een wijk te kennen.’

Behalve het toevoegen van essentiële, locatiespecifieke kennis is er wat Den Broeder betreft nog een aantal redenen waarom burgerwetenschap heilzaam kan zijn. ‘Het kan begrip kweken bij burgers voor maatregelen als zij betrokken zijn bij het onderliggende onderzoek, maar het kan ook sociale cohesie tussen burgers in een wijk versterken. Daarnaast kan het burgers op een bepaald spoor zetten, bijvoorbeeld doordat zij veel scherper de gezondheidseffecten van hun gedrag zien. En tenslotte kan het ook

professionals een perspectief laten zien dat ze over het hoofd zagen. Sommige professionals in de fysieke leefomgeving zijn te veel gericht op “stenen stapelen”. Dan zetten ze bijvoorbeeld bankjes naast elkaar neer bij een mooi uitzichtpunt. Maar misschien is er in die wijk behoefte aan meer onderling contact. Waarom dan die bankjes niet in een halve kring neergezet zodat de mensen ook met elkaar kunnen praten over het mooie uitzicht?’

VALKUILEN

Burgers aan het roer zetten bij onderzoek kan ook ongewenste effecten opleveren. Den Broeder: ‘Zeker bij activistisch gedreven initiatieven kan de neiging ontstaan om gegevens die de zaak niet ondersteunen onder tafel te vegen. Je moet daarop voorbereid zijn en de discussie durven aangaan. Daarnaast moet je als professional accepteren dat burgers soms andere dingen gaan onderzoeken dan jij als professional zou willen. Ga dan niet je zin doordrijven. En tenslotte is het belangrijk dat je van tevoren al nadenkt hoe uitkomsten van het onderzoek verwerkt kunnen worden in beleid dat al op de rails staat.

Niets is zo frustrerend voor burgers als ze veel tijd en energie in een onderzoek steken waar vervolgens niets mee gebeurt.’

Den Broeder ziet een mooie toekomst weggelegd voor burgerwetenschap. ‘Burgers worden steeds meer maatschappelijk actief en hebben ook steeds meer mogelijkheden om zelf onderzoek te doen. Ook professionals beseffen steeds beter dat kennis met een breed draagvlak, ook wel sociaal robuuste kennis genoemd, veel meer impact heeft. En iedereen kan meedoen, ook mensen die misschien de taal niet zo goed spreken of laag zijn opgeleid. Maar je moet wel investeren in mensen, het gaat niet vanzelf. Hoe moet je een sensor gebruiken, wat is luchtkwaliteit precies? En soms ook gewoon wetenschapseducatie. Eigenlijk is daar niets bijzonders aan; ik ben tenslotte ook niet in één dag wetenschapper geworden.’

LITERATUUR

Lea den Broeder - Citizen Science for Health in all Policies. Engaging communities in knowledge development (september 2017, proefschrift)